

Examen VMBO-GL en TL

2016

tijdvak 2
dinsdag 21 juni
13:30 - 15:30 uur

maatschappijleer 2 CSE GL en TL

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 40 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 63 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

Criminaliteit en rechtsstaat

- 1p 1 Hieronder staat een aantal handelingen die plaatsvinden tijdens een rechtszitting.
- 1 het houden van een pleidooi
  - 2 het houden van een requisitoir
  - 3 het ondervragen van de verdachte
  - 4 het ondervragen van getuigen
  - 5 het uitspreken van een vonnis
  - 6 het voorlezen van een tenlastelegging
- Welke vier handelingen worden uitgevoerd door een officier van justitie? Kies **vier** nummers uit het rijtje.

tekst 1

Veroordeling tot gevangenisstraf van dertig maanden

De rechtbank Oost-Brabant heeft vandaag een man veroordeeld tot een gevangenisstraf van dertig maanden. Hij kreeg deze straf voor het treffen van voorbereidingen om brand te stichten bij een zonnestudio in Oss. De verdachte werd eerder al tot lange celstraffen veroordeeld voor ernstige geweldsdelicten.

naar: www.rechtspraak.nl van 27 januari 2015

- 1p 2 Uit tekst 1 is af te leiden of het voorbereiden van brandstichting een misdrijf of overtreding is.
- Leg met behulp van een gegeven uit tekst 1 uit of het voorbereiden van brandstichting een misdrijf of een overtreding is en waarom het niet de andere vorm van delict kan zijn.
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.*
- Uit tekst 1 blijkt dat het voorbereiden van brandstichting een ... is, want in tekst 1 staat ... en ...
- 1p 3 Waarvan is sprake in tekst 1?
- A lik-op-stukbeleid
  - B recidive
  - C veelvoorkomende criminaliteit
  - D vermogenscriminaliteit

- 2p 4 Straffen worden met verschillende doelen opgelegd. Uit tekst 1 blijkt dat een bepaald doel niet bereikt is.
→ Leg uit welk doel **niet** bereikt is met de straffen die de verdachte eerder kreeg.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
Het doel ... is niet bereikt, want uit tekst 1 blijkt ...

tekst 2

Vrijgesproken

De rechtbank heeft een 22-jarige man vrijgesproken van openlijke geweldpleging. Hij stond terecht nadat hij een man bespoot met pepperspray.
Volgens de rechtbank werd het pepperspray-slachtoffer agressief tegen de verdachte en heeft hij met een vuurwapen op de broer van de verdachte geschoten. De verdachte heeft daarop met een busje pepperspray in de richting van het slachtoffer gespoten. Volgens de rechter kan de 22-jarige zich beroepen op ... .

naar: www.at5.nl van 5 juli 2015

- 1p 5 Wat moet er op de puntjes in tekst 2 worden ingevuld?
- A eigenrichting
  - B noodweer
  - C ontoerekeningsvatbaarheid
  - D overmacht

tekst 3

Celstraf geëist voor miljoenenfraude

Tegen een makelaar uit Friesland is vandaag een gevangenisstraf van een jaar geëist. De makelaar zou voor miljoenen hebben gefraudeerd.

naar: www.ad.nl van 23 oktober 2014

- 1p 6 Er zijn verschillende soorten criminaliteit. Moord is bijvoorbeeld een geweldsmisdrijf.
→ Hoe wordt het soort criminaliteit uit tekst 3 genoemd?
- 1p 7 In Nederland is sprake van een machtscheiding.
Bij welke macht hoort het Openbaar Ministerie?
- A de rechterlijke macht
  - B de uitvoerende macht
  - C de wetgevende macht

tekst 4

Rechtszaak winkeldiefstal

Ik lees het dossier over een winkeldiefstal bij een grote supermarkt. Een op het oog keurige oudere man heeft in korte tijd al tweemaal eerder winkeldiefstal gepleegd. En het was telkens bij dezelfde supermarkt. In het dossier staat echter niet waarom.

- 5 Als de rechter hem vraagt of de beschuldiging klopt, komt hij helemaal los. “Het was een wraakactie. Geld dat bestemd was voor mijn pensioen, had ik belegd in een fonds van de supermarkt. Door fraude is dit helemaal opgemaakt. Nu de verantwoordelijken niet worden gestraft en mijn schade op geen enkele wijze wordt vergoed, straf ik ze wel op mijn eigen manier.”
- 10 Als mens begrijp ik deze verdachte best. Hij heeft zijn hele leven hard gewerkt om te sparen voor zijn pensioen en dan dit. Maar hoe begrijpelijk ook, toch blijft het diefstal. Ik eis een werkstraf van 20 uur. De rechter is blijkbaar gevoeliger voor zijn verhaal en legt een geldboete op van 250 euro.

naar: het Algemeen Dagblad van 22 januari 2015

- 1p 8 De schrijver van tekst 4 was aanwezig tijdens de rechtszitting die in tekst 4 beschreven wordt.
Welke rol had de schrijver tijdens de rechtszitting?
de rol van
- A advocaat
  - B getuige
  - C officier van justitie
  - D rechter van het gerechtshof
  - E reclasseringsambtenaar
- 1p 9 Welk begrip is van toepassing op de regels 5 tot en met 9 van tekst 4?
- A afschrikking
  - B eigenrichting
  - C handhaving van de rechtsorde
  - D klassenjustitie

Zie regel 12 tot en met 14 van tekst 4.

- 1p 10 Welke bewering is juist?
- A Er is een bijkomende straf geëist en hij heeft een hoofdstraf gekregen.
  - B Er is een bijkomende straf geëist en hij heeft een maatregel gekregen.
  - C Er is een bijkomende straf geëist en hij heeft een bijkomende straf gekregen.
  - D Er is een hoofdstraf geëist en hij heeft een bijkomende straf gekregen.
  - E Er is een hoofdstraf geëist en hij heeft een hoofdstraf gekregen.

- 2p 11 Politieke partijen en stromingen hebben verschillende ideeën over de bestrijding van criminaliteit.
Hieronder staat een aantal beweringen.
→ Geef van elke bewering aan of deze juist of onjuist is.
- 1 Christendemocratische partijen vinden dat maatschappelijke organisaties een belangrijke rol spelen bij het verminderen van criminaliteit.
  - 2 Rechtse politieke partijen vinden preventieve maatregelen tegen criminaliteit belangrijker dan linkse politieke partijen.
  - 3 Partijen die tot de ecologische stroming behoren, hebben meestal geen mening over de bestrijding van criminaliteit.
  - 4 Rechtse politieke partijen benadrukken het belang van het handhaven van de rechtsregels.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

1 = ...

2 = ...

3 = ...

4 = ...

- 1p 12 Wat wordt bedoeld met het dilemma van de rechtsstaat?
het dilemma tussen de belangen van
- A rechtsbescherming en rechtsgelijkheid
  - B rechtsgelijkheid en rechtszekerheid
  - C rechtszekerheid en rechtshandhaving
  - D rechtshandhaving en rechtsbescherming

tekst 5

Geen straf geëist voor kunstmatige drug

Vrijdag is er voor de rechtbank vrijspraak geëist tegen twee verdachten die een kunstmatige vorm van cannabis zouden hebben geproduceerd en verhandeld. Deze kunstmatige vorm van cannabis staat niet op de lijst van verboden middelen in de Opiumwet. De drugshandelaren kunnen niet worden aangepakt, omdat het Europees Hof vorig jaar oordeelde dat de drug niet onder de Geneesmiddelenwet aangepakt mag worden. Omdat de drug ook niet onder de Opiumwet valt, is er noodgedwongen vrijspraak voor de verdachten geëist.

naar: www.crimesite.nl van 28 maart 2015

Lees tekst 5.

- 1p 13 Op basis van welk uitgangspunt van het strafrecht is besloten vrijspraak te eisen?
- A Er wordt in de wet rekening gehouden met de ernst van het gepleegde delict.
  - B Er wordt in de wet rekening gehouden met de situatie waarin het delict plaatsvond.
  - C Iedereen is onschuldig, totdat zijn schuld door de rechter bewezen is.
  - D Men kan alleen veroordeeld worden voor handelingen die in de wet strafbaar zijn gesteld.
- 2p 14 In de wet staat aangegeven of bepaald strafbaar gedrag een misdrijf of een overtreding is.
Hieronder staat een aantal voorbeelden van strafbaar gedrag.
- 1 diefstal van een pakje kauwgom uit de supermarkt
  - 2 heling
  - 3 joyriding
  - 4 zonder helm op een bromfiets rijden
- Geef van elk voorbeeld aan of het een misdrijf of een overtreding is en in welke wet of welk wetboek dit staat.
- Let op:** een wet of wetboek kan meer dan een keer gebruikt worden.
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.*
- 1 = ... en staat in ...
  - 2 = ... en staat in ...
  - 3 = ... en staat in ...
  - 4 = ... en staat in ...

- 2p 15 Er zijn verschillende verklaringen voor crimineel gedrag. Een maatschappelijke verklaring voor crimineel gedrag is dat het plegen van een misdrijf het gevolg is van een afweging van kosten en baten. Stel, een meisje van zeventien denkt erover om een winkeldiefstal te plegen.
→ Geef een voorbeeld van kosten en een voorbeeld van baten die dan kunnen meespelen in haar afweging om wel of niet te gaan stelen.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
Voorbeeld van kosten: ...
Voorbeeld van baten: ...
- 2p 16 Een officier van justitie kan verschillende redenen hebben om een zaak te seponeren.
→ Noem een reden waarom een officier van justitie zou kunnen besluiten om een zaak tegen een verdachte van moord te seponeren.
→ Noem een **andere** reden waarom een officier van justitie zou kunnen besluiten om een zaak tegen een verdachte van winkeldiefstal te seponeren.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
Reden voor seponeren zaak moord: ...
Reden voor seponeren zaak winkeldiefstal: ...

Politiek en beleid

---

tekst 6

Samenscholingsverbod

In de Haagse buurten Schilderswijk en Transvaal wordt een samenscholingsverbod ingesteld om een herhaling van de rellen van afgelopen dagen te voorkomen. Ook geldt een verbod op het 'meevoeren van gevaarlijke voorwerpen'. Demonstreren mocht al niet meer.

naar: www.nrc.nl van 2 juli 2015

Lees tekst 6.

- 1p 17 Wie heeft de beslissing van het samenscholingsverbod genomen?
- A de burgemeester
  - B de officier van justitie
  - C de politie
  - D de rechter

tabel 1

Peiling zetelverdeling Tweede Kamer van 27 augustus 2015

partij	aantal zetels
VVD	30
PvdA	14
PVV	20
SP	18
CDA	20
D66	22
ChristenUnie	6
GroenLinks	8
SGP	4
Partij voor de Dieren	4
50PLUS	4
totaal	150

bron: www.ipsos-nederland.nl

- 2p 18 Stel dat tabel 1 de uitslag van een Tweede Kamerverkiezing weergeeft. Hieronder staat een aantal beweringen naar aanleiding van tabel 1.
- Geef van elke bewering aan of deze juist of onjuist is.
- 1 De partij die zich sociaal-liberaal noemt, heeft 22 zetels in de Tweede Kamer.
  - 2 Er zijn minimaal vier partijen nodig om een meerderheidskabinet te vormen.
  - 3 Er zullen in ieder geval ministers van de VVD in de Tweede Kamer komen te zitten.
  - 4 In de Tweede Kamer is de sociaaldemocratische stroming groter dan de christendemocratische stroming.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

1 = ...

2 = ...

3 = ...

4 = ...

tekst 7

PvdA wil duidelijkheid over ...

PvdA-Kamerlid Lea Bouwmeester wil dat duidelijk wordt welke belangen van invloed zijn bij de totstandkoming van wetten. Nu is niet duidelijk met wie ambtenaren, ministers en staatssecretarissen contact hebben bij het voorbereiden van wetten.

naar: www.trouw.nl van 7 mei 2015

- 1p 19 Wat stond er op de puntjes in de kop van tekst 7?
- A kabinetsformatie
  - B lobby
  - C moties
  - D regeerakkoord
- 1p 20 In tekst 7 komen verschillende mensen voor die een rol spelen bij de politieke besluitvorming. Wie van deze mensen wordt een volksvertegenwoordiger genoemd?
- A een ambtenaar
  - B een kamerlid
  - C een minister
  - D een staatssecretaris
- Zie tekst 7.*
- 1p 21 Kamerlid Bouwmeester wil dat het duidelijk wordt welke belangen van invloed zijn bij de totstandkoming van wetten. Stel dat zij hierover een wetsvoorstel wil indienen. Van welk recht wil Kamerlid Bouwmeester dan gebruikmaken?
- A het recht om een motie in te dienen
  - B het recht van amendement
  - C het recht van initiatief
  - D het recht van interpellatie

tekst 8

Topkoks tegen beperking jacht

Topkok Jarno Eggen van een restaurant in Drenthe is stellig: reeën uit Drenthe horen op de menukaart, vindt hij. Samen met 200 andere koks, onder wie Jonnie Boer en Joop Braakhekke, heeft hij de Tweede Kamer in een brief gevraagd niet akkoord te gaan met plannen om de plezierjacht verder te beperken.

naar: www.rtvdrenthe.nl van 11 juni 2015

- 4p 22 Pressiegroepen hebben twee kenmerken.
→ Leg uit dat deze twee kenmerken van pressiegroepen ook van toepassing zijn op de groep van 200 koks in tekst 8.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
Kenmerk 1: ...
Dit kenmerk geldt ook voor de groep koks, want ...
Kenmerk 2: ...
Dit kenmerk geldt ook voor de groep koks, want ...

tekst 9

Kamerlid declareerde te veel in oude baan

Een Tweede Kamerlid heeft als gedeputeerde ten onrechte een aantal declaraties¹⁾ ingediend.

Een woordvoerder van zijn fractie bevestigt berichtgeving hierover in NRC Handelsblad. Volgens de krant gaat het om euro's die onjuist gedeclareerd zijn in de jaren 2011 en 2012. Het Kamerlid zit sinds 2012 in de Kamer. Hij is daar woordvoerder Europa.

noot 1 declaratie = rekening van gemaakte onkosten, verzoek om vergoeding

naar: www.nu.nl van 11 februari 2015

Lees tekst 9.

- 1p 23 NRC Handelsblad heeft ontdekt dat het Kamerlid ten onrechte declaraties indiende. Daarmee vervult de krant een functie van de massamedia voor de politieke besluitvorming.
Welke functie van de massamedia is dat?
- A burgers informeren over het overheidsbeleid
  - B een bijdrage leveren aan de meningsvorming van de burgers
  - C massamedia als waakhond van de democratie
  - D onderwerpen aandragen voor de politieke agenda

Zie tekst 9.

- 2p 24 Nederland kent verschillende bestuurslagen.
→ Van welke bestuurslagen heeft het Kamerlid deel uitgemaakt en/of maakt hij nog deel uit volgens tekst 9? Kies **twee** nummers uit onderstaand rijtje.
- 1 het bestuur van Europa
  - 2 het bestuur van de gemeente
  - 3 het bestuur van de provincie
  - 4 het bestuur van het land

tekst 10

Onderzoek naar mislukking Fyra

Deze Tweede Kamerleden doen onderzoek naar de hogesnelheidstrein Fyra. Met het zware middel van ... willen zij erachter komen waarom de plannen voor een treindienst over de Hogesnelheidslijn-Zuid zijn uitgelopen op een mislukking.

naar: www.tweedekamer.nl van 16 september 2015

- 1p 25 Wat moet op de puntjes in tekst 10 worden ingevuld?
- A de interpellatie
  - B de motie van wantrouwen
  - C de parlementaire enquête
  - D het amendement

tekst 11

Koenders verdedigt bezoek koning aan Saudi-Arabië

De oppositiepartijen hebben scherpe kritiek op het besluit om koning Willem-Alexander samen met minister Bert Koenders (Buitenlandse Zaken) naar Saudi-Arabië te sturen. In Saudi-Arabië is het slecht gesteld met de mensenrechten.

Het kabinet verdedigt het besluit om de koning naar Saudi-Arabië te sturen om een laatste eerbetoon te bewijzen aan de overleden koning Abdullah. Het is een "illusie" dat je door isolatie van het land de mensenrechten verbetert, zei minister Koenders dinsdag in de Tweede Kamer.

naar: www.nu.nl van 27 januari 2015

Lees tekst 11.

- 1p 26 De koning verdedigt het besluit niet zelf, maar minister Bert Koenders doet dat.

Welk begrip hoort hierbij?

- A ceremoniële functie
- B constitutionele monarchie
- C het geheim van Noordeinde
- D ministeriële verantwoordelijkheid

tekst 12

Hoge prijs islamkritiek: 50 stokslagen per week

Vandaag demonstreert Amnesty International voor de Saudische blogger Raif Badawi. De 31-jarige Badawi bekritiseerde op zijn website de invloed van de islam op de politiek in Saudi-Arabië. Ook vroeg hij zich bijvoorbeeld af waarom Valentijnsdag verboden is in Saudi-Arabië. Dat had hele nare gevolgen voor hem: in juni 2012 werd hij gearresteerd en hij werd vervolgens veroordeeld tot tien jaar gevangenisstraf, een geldboete van 224.000 euro en 1000 stokslagen.

naar: www.rtlnieuws.nl van 15 januari 2015

- 1p 27 Uit tekst 12 blijkt dat bepaalde kenmerken of grondrechten die gelden in de Nederlandse parlementaire democratie niet van toepassing zijn op Saudi-Arabië. Dit geldt bijvoorbeeld voor de vrijheid van meningsuiting en persvrijheid.

→ Welk **ander** kenmerk of grondrecht is volgens tekst 12 ook niet van toepassing op Saudi-Arabië?

tekst 13

Organisatie van de Europese Unie

De taakverdeling tussen de belangrijkste organen van de Europese Unie kan als volgt worden samengevat:

... **(1)** ... van regeringsleiders neemt twee keer per jaar besluiten over de algemene politieke beleidslijnen.

... **(2)** ... neemt initiatieven voor Europese wet- en regelgeving en houdt toezicht op naleving van de Europese verdragen.

... **(3)** ... debatteert hierover en kan wijzigingen voorstellen.

... **(3)** ... en ... **(4)** ... beslissen daarna gezamenlijk.

... **(5)** ... let er op dat deze afspraken worden nageleefd.

naar: www.europa-nu.nl

3p 28 In tekst 13 zijn bij de nummers 1 tot en met 5 verschillende organen van de Europese Unie weggelaten.

→ Welk orgaan moet bij welk nummer worden ingevuld?

Kies telkens een letter uit onderstaand rijtje.

- a De Europese Commissie
- b De Europese Raad
- c De Raad van de Europese Unie
- d Het Europees Parlement
- e Het Europese Hof van Justitie

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

(1) = ...

(2) = ...

(3) = ...

(4) = ...

(5) = ...

tekst 14

Ede-stad krijgt een koopzondag

In Ede-stad gaan de winkels op zondag toch open. Ondanks veel tegenstand van christelijke partijen besloot de Edese raad donderdagavond 9 juli 2015 dat de stad jaarlijks 52 koopzondagen krijgt. Het voorstel werd aangenomen door een zeer kleine meerderheid van 20 stemmen. De gemeenteraad telt 39 zetels.

De koopzondag zorgt al maandenlang voor grote meningsverschillen in de gemeente Ede. De gemeente Ede bestaat uit Ede-stad en omringende dorpen. In juni hield de gemeente een referendum over het onderwerp. Daarbij stemde een kleine meerderheid van alle stemmers juist tegen koopzondagen. Toch wordt die uitslag niet helemaal genegeerd. Uit de deelvragen die bij het referendum werden gesteld, bleek namelijk ook dat meer dan de helft van de inwoners van Ede-stad wél wil dat de winkels op zondagen open zijn.

In de christelijke dorpen buiten Ede-stad, zoals Lunteren, stemde een grote meerderheid wél tegen de koopzondag. Daar blijven de winkels dan ook gesloten. Ze gaan alleen open in Ede-stad zelf.

naar: www.trouw.nl van 10 juli 2015

Lees tekst 14.

- 2p 29 Er is een referendum over de koopzondagen gehouden.
→ Leg uit waarom je zou kunnen zeggen dat de uiteindelijke beslissing over de koopzondagen in de gemeente Ede een voorbeeld van een compromis is. Betrek in je antwoord de voorstanders en tegenstanders van de koopzondagen.
- 1p 30 Het proces van politieke besluitvorming bestaat uit verschillende fasen. Welke fase is in tekst 14 als laatste **afgerond**?
- A fase 1: uiten van wensen
  - B fase 2: vergelijken/afwegen van problemen
  - C fase 3: beslissen over problemen
  - D fase 4: uitvoeren van besluiten

tekst 15

Politieke jongerenorganisatie wil einde aan verplicht vrij met kerst

Er moet een einde komen aan het verplicht vrij zijn voor de meeste mensen met kerst, vindt de jongerenorganisatie van ... .

“Werknemers kunnen veel beter samen met hun baas overleggen of zij willen werken met kerst”, vindt voorzitter Tom Leijte.

“Waarom bepalen vakbond en overheid wanneer iemand thuis moet zitten? Nederlanders zijn verstandig genoeg om zelf te bepalen wanneer zij willen werken en wanneer zij feest willen vieren”, aldus Leijte.

naar: www.nu.nl van 25 december 2014

- 1p 31 Het standpunt uit tekst 15 is van een jongerenpartij die hoort bij een landelijke politieke partij. Het standpunt past goed bij de uitgangspunten van deze partij.
Welke politieke partij moet op de puntjes in tekst 15 worden ingevuld?
- A 50PLUS
  - B de ChristenUnie
  - C de SGP
  - D de VVD

Analyse maatschappelijk vraagstuk: gaswinning Groningen

Bij de beantwoording van de vragen 32 tot en met 40 maak je gebruik van tekst 1 tot en met 7 en afbeelding 1 in het bronnenboekje.

Inleiding

Vanaf 1963 wordt er aardgas uit de grond gehaald in de provincie Groningen. Het Groningen-gasveld is een van de grootste gasvelden ter wereld. 98 Procent van de Nederlandse bevolking krijgt gas uit het Groningen-gasveld. De hoeveelheid aardgas wordt gemeten in kuub (kubieke meter). De minister van Economische Zaken bepaalt hoeveel kuub aardgas er uit het Groningen-gasveld mag worden gehaald.

Lees tekst 1 en 2.

- 4p 32 De gaswinning in Groningen is een maatschappelijk vraagstuk. Een maatschappelijk vraagstuk heeft een aantal kenmerken. Een kenmerk is dat het vraagstuk de aandacht krijgt van de media.
→ Geef **twee andere** kenmerken van een maatschappelijk vraagstuk en geef voor elk kenmerk aan waarom uit tekst 1 of tekst 2 blijkt dat dit kenmerk van toepassing is.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

Kenmerk 1: ...

Dit blijkt uit tekst ... , want ...

Kenmerk 2: ...

Dit blijkt uit tekst ... , want ...

Bekijk afbeelding 1.

- 2p 33 Er zijn over de gaswinning in Groningen verschillende cartoons verschenen in de media. Massamedia vervullen voor personen verschillende functies, bijvoorbeeld de informatiefunctie en de amusementsfunctie.
→ Leg uit welke **andere** functie de media vervullen door het laten zien van afbeelding 1.

Lees tekst 3.

- 1p 34 Er zijn verschillende pressiegroepen die zich bezighouden met de gaswinning in Groningen, bijvoorbeeld de Groninger Bodem Beweging. Deze pressiegroepen hebben de beschikking over een aantal machtsmiddelen.
→ Welk machtsmiddel is te herkennen in tekst 3?

Lees tekst 4.

- 1p 35 In welke zin van tekst 4 wordt een stereotype weergegeven?
- A Bewoner Erik Visser stelt dat de gaskraan zo wijd mogelijk moet worden opengezet.
  - B Dan duurt het nog 40 jaar voordat de bevingen stoppen en blijven we bezig met het repareren van het huis.
  - C Een afwijkend geluid uit het hart van het Groningse bevingsgebied.
  - D Hij mist in alle discussie de (veelgeroemde) nuchterheid van de Groningers.

Lees tekst 5.

- 1p 36 Een maatschappelijk vraagstuk zoals dat van de gaswinning in Groningen kun je vanuit verschillende invalshoeken bekijken. Welke invalshoek staat centraal in tekst 5?
- A de politiek-juridische invalshoek
  - B de sociaal-culturele invalshoek
  - C de sociaal-economische invalshoek
  - D de veranderings- en vergelijkende invalshoek

- 2p 37 In een democratische samenleving is pluriformiteit van de media belangrijk.
- Wat wordt bedoeld met pluriformiteit van de media?
  - Geef een reden waarom pluriformiteit van de media iemand kan helpen bij het vormen van een eigen mening over de gaswinning in Groningen.
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.*
- Met pluriformiteit van de media wordt bedoeld: ...
- Dit kan helpen bij het vormen van een eigen mening, omdat ...

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

Lees tekst 6.

- 2p 38 Tekst 6 verscheen op de website van de Groninger Internet Courant. In de tekst staat dat Kamp bij RTV Noord zijn excuses heeft gemaakt. RTV Noord is de publieke, regionale omroep voor de provincie Groningen. RTV Noord heeft in vergelijking met de meeste landelijke media vaker bericht over de gaswinning in Groningen.

Bij deze selectie van nieuws spelen bewust of onbewust een aantal criteria een rol.

→ Verklaar met behulp van twee selectiecriteria waarom RTV Noord in vergelijking met de meeste landelijke media vaker heeft bericht over de gaswinning in Groningen.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

Selectie criterium 1 dat dit kan verklaren is ..., omdat ...

Selectie criterium 2 dat dit kan verklaren is ..., omdat ...

Zie tekst 6.

- 4p 39 Teksten kunnen in meer of mindere mate objectief of subjectief zijn. Nieuws moet aan drie criteria voldoen om zo objectief mogelijk te zijn. Eén van deze criteria is het toepassen van hoor- en wederhoor.

→ Leg uit of tekst 6 voldoet aan de twee **andere** criteria.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

Criterium 1: ...

Tekst 6 voldoet hier ... (wel/niet) aan, want ...

Criterium 2: ...

Tekst 6 voldoet hier ... (wel/niet) aan, want ...

Lees tekst 7 en zie teksten 1, 5 en 6.

- 2p 40 Bij het vraagstuk van de gaswinning in Groningen spelen verschillende waarden mee.

→ Neem één van de volgende standpunten in:

- Ik ben voor boren naar gas in Groningen.
- Ik ben tegen boren naar gas in Groningen.

Baseer je standpunt op een waarde die jij belangrijk vindt en beargumenteer je keuze met een gegeven uit tekst 1, 5, 6 of 7.

Vermeld hierbij uit welke tekst het gegeven afkomstig is.

Let op: je krijgt alleen een punt voor een argument als je daarbij verwijst naar een tekst.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

Ik ben ... (voor/tegen) boren,

want ik vind de waarde ... belangrijk en ... (gebruik een gegeven uit tekst 1, 5, 6 of 7 voor je argument).

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.